

« zurück blättern vor »

SZTURMAK subst. m., ab 1701. **1)** ‘kurzes Gewehr, dessen Lauf zum Ende hin breiter wird’ – ‘krótka strzelba z lufą rozszerzoną u wylotu, garłacz’: 1651–1750 SzolHist 20r, SP17 *nie mogąc iuz tak blisko pod mury swoje sprowadzonych Szturmakow y taranow od dalić [...] kamienie [...] zwalali.* o 1765–1784 Mon. 69 147, L *Parę pistoletów, szturmak, obuch i burka na ścianie wisiąta.* o 1781–1783 Jak.Art. 3 319, L *szturmak, petarda, puszka nabita prochową zaprawą, do wylamania bram, murów służąca.* o [LBel.] (1846) 1872 Czapl.Rzeź 60, DOR *Odsunąłem się nieco w głąb sieni i złożyłem szturmak do strzału.* o [arch.] 1869–1870 Pol Obrazy I 27, DOR *Szturmaki, czyli gardłacze, siekańcami nabite.* o [arch.] (1887–1888) 1949–1951 Sienk.Wołod. I 64, DOR *Panna Basia mierzyła sobie dla rozrywki ze szturmaka ku oknu.* – L (zan.), SWIL (art.), SW, DOR (hist.). **2)** ‘Fensterhaken’ – ‘haczyk przy oknie’: [hapax] vor 1812 Mag. Mskr., L *szturmak, u ślószarza, hak do okna, dla trzymania kwatery od mocnego wiatru.* – L, SWIL, SW (ślus.). **3)** ‘abschätzig über ein ungestaltetes, unbeholfenes, schwerfälliges junges Mädchen oder Dienstmädchen’ – ‘pogardliwie o niezgrabnej, niezdarnej, tepej dziewczynie lub służącej’: 1846 Dzierzk.Obrazy 98, DOR *Dobrodziejko moja, nie mogę wierzyć tej baśni, taka para... – Ja nie wierzyłam także: on taki zgrabny, światowy (...) z tą prostaczką, prawdziwym szturmakiem.* o [LBel.] 1936 Żeg. Uśm. 545, DOR *Róziu, ty szturmaku jeden – jakiż ten rosół będzie bez marchewki – skaranie boskie z tą dziewczyną, niczego się nauczyć nie może.* – SWIL (fig.), SW (przen.), DOR (przestarz.). ♦ **Etym: 1)** nhd. *Sturmhaken* subst. m., ‘eine Geschützart; eiserner Haken an Fenstern oder Türen, der das Zuschlagen im Wind verhüten soll’, GRI, nur für Inh. 1, **2)** nhd. *Sturmhaube* subst. f., ‘Helm; (iron.) Pickelhaube’, GRI. ♦ **Hom:** *szturmak* subst. m., ‘Sturmhaube’, bel. seit † nach 1582, L, zuerst geb. L. ♦ **Der:** *szturmaczek* subst. m., (1792) 1950 Boguśl.W.Henryk 48, DOR, zuerst geb. SW, nur für Inh. 1, 3. ♦ Die Herkunft von Inhalt 3 ist unklar. Das Homonym *szturmak* ist offensichtlich ein innerpolnisches Derivat zum Verb *szturmować* ‘stürmen (militärisch)’, welches durch tschechische Vermittlung ins Polnische gelangt ist (vgl. BASAJ und SIATKOWSKI).

« zurück blättern vor »